

lül beadja, elodázhathja a fizetést a perújítás jogerős elbírálásáig. A kiszabható, az alaptalanul perújítással élő adóst sújtó ezer pengőig terjedhető pénzbírság a rosszhiszemű adóst nem aggasztja, ha az rajta úgysem hajtható be. Ugyanezért kifogásolható a kizsákmányoló ügyleteknél a 9. §-nak az az intézkedése, hogy a sérelmet szenvedő fél szabadul a visszatérítés kötelezettsége alól, amennyiben a kapott előnytől hibáján kívül elesett.

A részletekre nem térek ki, csak még azt említem meg, hogy a 11. §-nak az az intézkedése, mely pénzüintézetekkel szemben felmerülő uzsora-kifogás esetén a Pénzüintézeti Központ meghallgatását követeli meg, indokolatlan privilegium a pénzüintézetek részére, mely arra vezethet, hogy a pénzüintézeteknek olyan is szabad lesz, ami a kis, magánhitelezőnek nem. A 12. §-ban a büntető bírósági ítélet jogerejétől kellene a perújítási határidőket számítani, mert háttartalan időig mégsem lehet a hitelezőt a bizonytalanságnak kitenni.

Sz—i.

SZEMLE.

Létszaki cogensség. Ez a cím Grosschmid egyik szokásos kifejezésének és az ismert cogens szónak vegyítéséből alakult. Grosschmid beszél a „kötelem létszakairól”, keletkezés, teljesítés és késedelem egymást követő helyzeteit értve a létszak alatt. A jogviszonyok valójában nem állanak élettartamuk ekként eltagolt létszakaik egész ideje alatt egységes és változatlan szabályok alatt. Közismert, hogy a késedelem különleges szabályokat léptet életbe (gondoljunk csak a gondossági fog felfokozására és az obligatio perpetuálására), de a teljesítés is, — amire ritkábban gondolunk, — sokszor új szabályozás alá helyezi a jogviszonyt (a naturális obligatio alapján eszközölt teljesítés visszakövetelhetetlenségén felül a jogszabályok sok egyéb vonatkozásban tulajdonítanak a fait accomplinak jogi kihatásokat).

A kötelem létszakai a jogszabályok cogens jellegén is változást ejtenek. A jogi tételeknek cogens jogszabályként való kiképzése mögött közérdek, illetve oly egyéni érdek huzódik meg, amelynek védelmét a törvény nem bízta rá a felek szerződési megállapodására, illetve a jogszabály alkalmazását, érvényesülését a felek akarata ellenére is elrendeli.

A MMT. 876. szakasza szerint a zálogtárgynak a törvény értékesítési szabályaitól eltérő értékesítésére vonat-

kozó megállapodás érvénytelen, de csak a kielégítési jog megnyílása előtt létesített megállapodás. Amikor a hitelező joga a zálogtárgy értékesítésére már gyakorolható — hitelező és adós szabadon állapodhatnak meg a törvénytől eltérő értékesítési módban is.

Az 1910/1920. sz. alkalmazotti rendelet 23. §-a érvénytelennek nyilvánítja a rendelet 2—7., 9., 12. és 13. §-aitól az alkalmazott hátrányára eltérő megállapodást. Az idevágó bírói gyakorlat szerint a felmondással kapcsolatosan létrejött ily megállapodások nem érvénytelenek.

A kényszeregyességi rendelet 78. §-a érvénytelennek mondja ki az úgynevezett superkvóta kikötését. Bírói gyakorlatunk (Curia 4148/1928. sz. határozat idézi dr. Sándorffy Kamill: Kényszeregyességi eljárás bírói gyakorlata 170. l.) a kényszeregyesség megkötése után létrejött megállapodást érvényesnek ismeri el. A felsorakoztatott példákban nyilvánvaló, hogy a jogszabályok cogens jellegének idői határokhoz való kötése a védelemnyújtás szükségéhez kíván igazodni és a törvény védelmét arra az időre akarja szorítani, amíg az adott helyzet szerint a fél ön maga gondoskodásával érdekeit kellőképpen védeni nem tudná. Ha a jogszabályok cogens jellegének ezt az időszakra korlátozottságát az említett elvből kifolyóan általánosságban helyesnek kell is elfogadni, mindenkor eseti vizsgálat dolga, hogy mikor szűnik meg az a helyzet, amikor már a legis provizio szüksége eszik és komoly érdekek veszélyeztetése nélkül a humana provizio az egyes érdekelt saját gondoskodása léphet a törvényileg biztosított oltalom helyére. Ennek a kritikai szempontnak a vonalán a jogszabály helyesen huzza meg az idői határvonalat a zálogtárgy értékesítési szabályaira, de már kétséges, hogy helyesen van-e a határvonal az alkalmazott érdekvédelménél a felmondás időszakára, vagy a superkvóta esetén a kényszeregyesség elfogadására meghuzva. Úgy érezzük, hogy a létszaki cogenség jelenségére szükséges volt rámutatni, mert tudunkkal ennek a jelenségnek irodalmi felismerése elmosódott és a jogi fogalmaknak a gyakorlatban való elnagyolt hivatkozása, amely a létszaki cogensségre tekintettel nincs, sokszor zavart okoz.

B. S.

Határozott időre szóló bérleti szerződések revíziója.

Egy konkrét per kapcsán felmerült az a nagy érdekű kérdés: lehet-e bírói úton való mérséklését, vagy felbontását kérni azoknak a szerződéseknek, amelyeket még jobb gazdasági viszonyok közepette több esztendőre kötöttek meg a felek és amelyek teljesítésére a bérlő magát — a beállott súlyos gazdasági viszonyok miatt — képtelennek érzi?